

M Ø T E

i EØS-utvalet

tirsdag den 9. desember kl. 15.15

Møtet vart leidd av leiaren i EØS-utvalet, *Haakon Blankenborg*.

Til stades var: Frå utanrikskomiteen: Haakon Blankenborg, Jan Petersen, Einar Steensnæs, Dag Danielsen, Kirsti Kolle Grøndahl, Fridtjof Frank Gundersen, Harald Hove, Johan J. Jakobsen, Marit Nybakk, Erik Solheim og Siri Frost Sterri.

Frå EFTA/EØS-delegasjonen: Grete Knudsen, Ranveig Frøiland (for Tom Thoresen), Vidar Kleppe (for Carl I. Hagen) og Arne Lyngstad (for Elsa Skarbøvik).

Av Regjeringas medlemmer var til stades: Utanriksminister Knut Vollebæk.

Følgjande embetsmenn vart gitt tilgjenge til møtet: Ekspedisjonssjef Atle Leikvoll, avdelingsdirektør Anders Erdal og byråsjef Beate B. Ekeberg, alle frå Utanriksdepartementet.

Vidare var til stades komiteens sekretær, Åge B. Grutle.

D a g s o r d e n :

1. Aktuelle rettsakter for møtet i EØS-komiteen 12. desember 1997. Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 2. desember d.å., med oversikt over de relevante rettsakter.
2. Eventuelt.

Leiaren: Då kan vi gå til sakene på dagens kart. Vi tar som vanleg rettsaktene og eventuelt andre saker pluss saker frå dagsordenen til EØS-komiteen. Alt dette skal vere omsendt, og sakene er, så vidt eg hugser, omsende, med ei tilleggssak som også skal vere omdelt.

Er det nokon som, før vi går laus på sak nr. 1, vil varsle om spesielle saker som ein ønskjer å ta opp under «Eventuelt», slik at vi får førebudd det? - Det er det ikkje.

S a k n r . 1

Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 12. desember 1997. Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 2. desember d.å., med oversikt over de relevante rettsaker.

Leiaren: Eg gir ordet til utanriksministeren.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg vil bare aller først få vise til et spørsmål som ble stilt til meg i EØS-utvalgets møte den 21. november av representanten Fridtjof Frank Gundersen om begrunnelsen for at regler om tekniske krav til produksjon og markedsføring av vin er inntatt i EØS-avtalens protokoll 47, til tross for at EØS-avtalen ikke regulerer handel med vin. Dessverre har det tatt litt tid å besvare dette brevet. Det beklager jeg, men nå er det besvart - og det skal foreligge her både i original og kopier.

Da går jeg videre til det vi skulle snakke om i dag. Men før jeg beskriver de beslutningene som forventes tatt på EØS-komiteens møte den 12. desember, vil jeg gjerne orientere kort om status for tre EØS-relaterte saker, nemlig: Forslag til gassmarkedsdirektiv, forslag til direktiv om patentering av bioteknologiske oppfinnelser og EFTA-domstolens tolkningsuttalelse av 3. desember i år i saken mellom Fridtjof Frank Gundersen og Oslo kommune om lovligheten av forbudet mot å selge vin i butikker.

Når det gjelder gassmarkedsdirektivet, vil Regjeringen nå nøye studere utkastet til direktiv som det er oppnådd politisk enighet om i EUs energirådsmøte 8. desember. Direktivteksten vil gjennomgås med sikte på å vurdere forholdet mellom direktivet og de norske systemene for nasjonal ressursforvaltning.

Det britiske kompromissforslaget vedrørende avgrensning av direktivets virkefelt innebærer at ilandføringsrør ikke regnes under transmisjonsvirksomhet, altså at systemet for ilandføringsrørledninger ikke vil være omfattet av direktivet. Dette er i samsvar med norsk syn.

Samtidig åpner imidlertid forslaget for tredjepartsadgang til rørene på bestemte vilkår. Dette er Norge i utgangspunktet skeptisk til,

men nærmere regler for denne tredjepartsadgangen vil besluttes av nasjonalstatene i henhold til subsidiaritetsprinsippet. Dette er positivt.

Selv om direktivet ikke fullt ut skulle ivareta våre interesser, legger Regjeringen vekt på at våre hovedinnvendinger til en viss grad er imøtekommet.

Regjeringen vil legge stor vekt på overlegningene med EU-siden i tiden fremover, bl.a. i EØS-komiteen, for å drøfte ulike sider av direktivet slik det nå vil bli utformet.

På grunnlag av den politiske enigheten fattes det i EUs råd et foreløpig vedtak. Dette oversendes til sistegangsbehandling i Europaparlamentet. Det betyr at endelig vedtak i EU først kan fattes om tre-seks måneder. Først da vil vedtaket formelt oversendes Norge og EFTA-siden for vurdering av mulig innlemmelse i EØS-avtalen. Dette betyr at formell vurdering i EØS-komiteen vil finne sted tidligst våren 1998, alternativt annet halvår neste år.

På grunnlag av en grundig vurdering av den politiske enigheten fra EU-rådet vil Regjeringen komme tilbake til Stortinget på et egnet tidspunkt med en redegjørelse for direktivforslaget slik det nå foreligger.

Som alle sikkert kjenner til, har det i lang tid pågått et arbeid i EU med sikte på å harmonisere lovgivningen i EUs medlemsland når det gjelder patentering av bioteknologiske oppfinnelser. Et første utkast til direktiv ble fremlagt av EU-kommisjonen allerede i 1988. Dette ble imidlertid forkastet av Europaparlamentet i mars 1995. I desember 1995 fremmet kommisjonen et nytt direktivforslag.

Europaparlamentet behandlet direktivforslaget i juli i år. Selv om parlamentet hadde en del forslag til presiseringer av direktivets anvendelsesområde, gav det i hovedsak sin tilslutning til innholdet. Den 29. august vedtok kommisjonen et revidert direktivforslag, der nesten alle endringsforslagene fra Europaparlamentet ble innarbeidet. Det reviderte direktivforslaget ble deretter oversendt rådet for behandling.

EUs råd oppnådde tilstrekkelig politisk oppslutning om innholdet i direktivforslaget på sitt møte 27. november. Det foregår nå en prosess i rådet for å forberede den endelige teksten til rådets felles holdning, dvs. rådets formelle stillingtagen til kommisjonens direktivforslag.

Etter at rådet har vedtatt sin felles holdning, skal Europaparlamentet ta stilling til denne. Dersom parlamentet slutter seg til den felles holdning, vedtas direktivet deretter av rådet. Slik det nå ser ut, kan direktivet antas vedtatt en gang i løpet av første halvår 1998. På det nåværende tidspunkt er det vanskelig å si noe mer eksakt om tidspunktet.

I løpet av prosessen i EU fra det første direktivforslaget ble fremsatt til det foreliggende forslaget, har etiske hensyn kommet mer i forgrunnen. Det foreliggende forslaget tar således større hensyn til etiske problemstillinger enn hva som var tilfelle med tidligere utkast, og fastslår bl.a. at det skal nedsettes en etisk komite som skal kunne uttale seg om alle bioteknologiske spørsmål.

Det foreliggende direktivforslaget er imidlertid på enkelte sentrale punkter ikke i samsvar med den norske patentloven og de prinsipper for patentering på bioteknologiområdet som ble lagt til grunn i St.meld. nr. 8 og St.meld nr. 36 for 1990-91, og stortingsvedtak i tilknytning til disse. Direktivforslaget åpner eksempelvis for patentering av dyr og planter, unntatt dyreracer og plantesorter som sådanne, og for patentering av metoder for fremstilling av dyr og planter. Direktivforslaget åpner også for at naturlig forekommende biologisk materiale skal kunne patenteres når de alminnelige patenteringsvilkår om nyhet m.v. er oppfylt. Dette er ikke i samsvar med gjeldende norsk lovgivning på området, noe som er fremført en rekke ganger i EØS-sammenheng, og som jeg selv understreket senest i EØS-rådets møte den 25. november i år.

Med utgangspunkt i det som nå kan forventes å bli den endelige direktivteksten, vil Regjeringen foreta en grundig vurdering av alle sider ved direktivet. Utgangspunktet for en slik vurdering fra norsk side vil være gjeldende norsk lovgivning og praksis. I denne prosessen vil Regjeringen selvsagt også holde Stortinget løpende orientert.

Så til EFTA-domstolens rådgivende uttalelse i saken mellom Fridtjof Frank Gundersen og Oslo kommune, som gjelder spørsmålet om det ved detaljomsetningen foreligger ulovlig forskjellsbehandling av produktene rødvin, hvitvin og rosévin til fordel for øl. Jeg ønsker ikke å prosedere en sak som verserer for en norsk domstol. Siden saken berører noe som for Regjeringen er et viktig element i norsk alkoholpolitikk, finner jeg det likevel riktig å referere kort til hva EFTA-domstolen har uttalt i saken.

Uttalelsen ble avgitt onsdag 3. desember. EFTA-domstolen konkluderte med at EØS-avtalens artikkel 16, om tilpasning av statlige handelsmonopoler for å fjerne forskjellsbehandling på grunnlag av nasjonalitet med hensyn til vilkår for forsyning og avsetning, ikke utelukker at rødvin, hvitvin og rosévin som inneholder over 4,75 volumprosent alkohol, bare kan selges på Vinmonopolet, mens øl med et alkoholinnhold på mindre enn 4,75 volumprosent alkohol kan selges utenfor Vinmonopolet. Dette er i tråd med den forståelse både den forrige og den nåværende regjering har lagt til grunn for systemet for detaljomsetning av ulike typer alkoholholdige drikkevarer.

I tillegg til dette uttalte domstolen også at det norske skillet mellom vin eller vinprodukter som inneholder mellom 2,5 og 4,75

volumprosent alkohol, som bare kan selges på Vinmonopolet, og øl med samme alkoholinnhold, som bare selges utenfor Vinmonopolet, kan lede til en forskjellsbehandling i strid med den tidligere omtalte EØS-avtalens artikkel 16. I mangel av utførlig forklaring av bakgrunnen for denne ulike behandlingen av produkter med samme alkoholstyrke tok imidlertid ikke EFTA-domstolen endelig stilling til om dette ville være i strid med EØS-avtalen. Den tok av samme grunn heller ikke stilling til om en eventuell slik forskjellsbehandling kunne rettferdiggjøres av helse- og alkoholpolitiske grunner. Dette vil det eventuelt være opp til Oslo byrett å ta stilling til i saken mellom Oslo kommune og Gundersen.

Så til rettsaktene. Alle de 16 rettsaktene som ble beskrevet i kommentert liste oversendt Stortinget i brev av 2. desember og faks av 3. desember i år, forventes å komme opp til beslutning i EØS-komiteen den 12. desember i år. I tillegg forventes EØS-komiteen å ta beslutning om forlengelse av syvende skipsbyggingsdirektiv. Ingen av beslutningene krever lov- eller annet stortingsvedtak.

EØS-komiteen vil i år for første gang ta over 100 beslutninger i løpet av ett kalenderår. Medregnet de rettsaktene som forventes vedtatt 12. desember, er det i 1997 innlemmet 142 rettsakter i EØS-avtalen. Beslutningstakten har dermed økt, og EØS-komiteen er i større grad enn før i stand til å ivareta en av sine viktigste oppgaver; å sikre rettssikkerhet og ensartethet ved å treffe beslutninger om nye eller endrede EØS-regler så nær som mulig i tid etter at EU har vedtatt tilsvarende nye eller endrede regler. Selv om beslutningstakten øker, fortsetter EFTA-/EØS-landene å foreta grundig og selvstendig vurdering av EØS-relevansen og innholdet i de rettsakter som EU foreslår og siden vedtar, før disse besluttet innlemmet i EØS-avtalen.

De tre rettsaktene om telekommunikasjonstjenester innebærer endringer i adgangen til å yte slike tjenester som allerede er vedtatt i Stortinget og gjennomført i norske forskrifter. Jeg finner derfor ikke grunn til å omtale disse nærmere. Rettsaktene ble sist omtalt i EØS-utvalget i oktober, men på grunn av uforutsett forsinkelse på EU-siden ble de utsatt fra EØS-komiteens møte samme måned.

Rettsaktene på sidene 1-2 og 5-8 i kommentert liste om alkoholsterke drikker og opphevelse av tekniske hindringer for handel med vin er av teknisk karakter og vil ikke bli omtalt nærmere.

Resolusjonen på sidene 2-3 i listen oppsummerer initiativ og utfordringer på det informasjonsteknologiske området og fastsetter prioriterte tiltak og andre tiltak som bør iverksettes. Den gir også enkelte anvisninger på videre arbeid med spørsmål i forbindelse med informasjonssamfunnet. Blant de prioriterte tiltak finner jeg grunn til å nevne oppmuntring av etablering, vekst og utvikling av innovative virksomheter og små og mellomstore bedrifter innenfor

informasjonsteknologi, og forbedring av offentlige tjenester gjennom økt bruk av informasjonsteknologi. Blant de øvrige tiltakene anser jeg det å skulle se nærmere på problemene knyttet til formidling av skadelig og ulovlig innhold over elektroniske nett som noe av det viktigste. Resolusjonen er i overensstemmelse med norsk politikk på dette området. Norske myndigheter har allerede iverksatt disse og flere av de andre tiltakene som resolusjonen angir som prioriterte. Resolusjonen er ikke rettslig bindende og medfører verken behov for lov- eller forskriftsendringer.

Rettsakten på side 3 i listen forlenger eksisterende gruppeunntak fra forbudet mot konkurransevridende samarbeid mellom to eller flere foretak. Gruppeunntakene gjelder spesialiseringsavtaler og avtaler om forskning og utvikling. De forlenges til 31. desember 2000. Forlengelsen vil bli gjennomført i norsk rett ved forskriftsending.

Forlengelsen av det omtalte syvende skipsbyggingsdirektiv er nevnt på side 4 i listen. Direktivet utløper 31. desember i år og forlenges til og med 31. desember neste år i påvente av at OECD-avtalen om normale konkurransevilkår i skipsbyggingsindustrien trer i kraft, eller at et nytt skipsbyggingsregime vedtas i EU og eventuelt innlemmes i EØS-avtalen. Ettersom forlengelsen først ventes vedtatt i EU etter EØS-komiteens møte den 12. desember, vil EØS-komiteens beslutning om forlengelse enten bli vedtatt ad referendum i påvente av EUs tilsvarende beslutning, eller ved skriftlig prosedyre etter at beslutningen om forlengelse er tatt i EU. Forlengelsen vil bli gjennomført ved forskrift.

Rettsakten på sidene 4-5 i listen om regler for støtte til stålindustrien opphever gjeldende regler om regionalstøtte til visse områder i EU, åpner for økt støtte til lukking av virksomheter, oppdaterer reglene om støtte til miljøtiltak, forskning og utvikling, og skjerper innrapporteringsplikten for å øke kontrollen med omgørelser. De nye reglene vil ikke medføre nye begrensninger i muligheten til å motta støtte for de to norske bedriftene som omfattes av regelverket.

Leiaren: Vi startar med det siste, dei kommenterte rettsaktene. Er det nokon som har kommentarar til dei før vi går tilbake til dei andre sakene? - Det er det ikkje.

Er det kommentarar på dei andre sakene?

Johan J. Jakobsen (Sp): Det gjelder gassdirektivet. Det ble sagt fra utenriksministerens side at det var spilt inn et britisk alternativ.

Er det det britiske alternativet i sin helhet som nå har blitt EUs politikk? Eller er det særlig dette elementet om at ilandsføringsrør ikke skal omfattes av direktivet som er kommet inn? Sagt med andre ord: Er dette en blåkopi av det britiske alternativet, eller er det elementer fra det britiske alternativet som har blitt en del av en totalitet?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Nå har ikke vi studert dette så nøye, for denne beslutningen fant sted i går. Men min forståelse er at det er det siste, men i stor grad basert på det britiske alternativet. I og med at rørledningssystemet er tatt ut av direktivet, er det det elementet som har vært viktig for oss i denne sammenheng, og det ser vi positivt på.

Leiaren: Det ser vel ut som om iallfall vesentlege delar av dei norske interessene er tatt i vare. Då er eg tilbake til det som utanriksministeren nemnde om vidare prosedyre her, for dette er ei sak som vil kome fram i svært ulike samanhengar.

No er dette gassmarknadsdirektivet inne i den normale prosessen i EU, så å si, og dermed vil dette vere ei naturleg sak å kome tilbake til i dei løpande drøftingane i dette utvalet, i og med at det jo liknar på dei andre sakene vi har her som er undervegs mellom dei ulike EU-institusjonane.

Eg vil meine at det er den måten vi kan handtere dette på, og - i samsvar med det utanriksministeren seier - at vi ved neste korsveg får ein breiare gjennomgang av status på saka frå utanriksministeren, men at det ikkje er nødvendig å gjere noko ekstraordinært for oss i denne saka no, slik som det ser ut til at utfallet blir.

Er det noko som vi kan halde oss til? Det vil då seie at det blir i januarmøtet, normalt, at vi kjem tilbake til dette, og så løpande utover etter som det måtte utvikle seg både i EU og på norsk side seinare.

Då kvitterer vi ut gassmarknadsdirektivet. Så var også spørsmålet om patentering tatt opp. Er det nokon som har kommentarar på det?

Grete Knudsen (A): Jeg ble litt usikker etter det som utenriksministeren nå gikk igjennom. Det har vel ikke skjedd noe nytt fra parlamentets håndtering, som de nåværende regjeringspartiene iallfall på det tidspunktet syntes det var omtrent umulig å følge. Hvordan ser da regjeringspartiene på dette, som er, slik jeg opplever det, en håndtering

som gjør at kommisjonen har adoptert det som faktisk Europaparlamentet mente var riktig, men som likevel ikke de nåværende regjeringspartiene på det tidspunktet syntes man kunne støtte? Det var jo også Kristelig Folkeparti som hadde saksordføreren i Stortinget for den meget restriktive holdningen som Stortinget la opp til.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Nå har det vel skjedd noe siden dette var oppe i Stortinget. Dette ble behandlet i Europaparlamentet i juli, og kommisjonen hadde det oppe den 29. august og vedtok der et revidert direktivforslag. Etter Stortingets behandling har det dermed skjedd visse endringer.

Som jeg prøvde å si i mitt innlegg, mener vi at de endringene som har skjedd, for så vidt har gått i riktig retning. Men som jeg også sa, er dette fortsatt, slik vi ser det, i strid med norsk patentlov. Vi mener at dette ikke har gått langt nok og ikke er godt nok. Men jeg foretok nå for så vidt bare en oppdatering av situasjonen på EU-siden. Vi må komme tilbake til dette senere, fordi det fortsatt er en prosess. Som jeg nevnte, antar man at dette direktivet kan vedtas en eller annen gang i løpet av første halvår 1998. Da vil vi komme tilbake til det.

Men det er riktig som representanten Knudsen sier, Regjeringen mener at dette fortsatt ikke er godt nok.

Leiaren: Dette er då ei sak som vi må kome tilbake til. Den har også vore framme her i fleire samanhengar.

Det gjeld for så vidt for gassmarknadsdirektivet når vi kjem så langt, men det gjeld først og fremst for patentdirektivet at vi må ha ei forståing med Regjeringa om når vi skal ta det opp, og når det er moden til å bli tatt opp til ei endeleg vurdering, slik at også dei relevante fagkomitear blir innkalte til møte på den saka. Det vil også gjelde for andre saker, men først og fremst patentdirektivet.

Vi har vel ikkje særleg anna å gjere her no enn å registrere kva som er status. Men når vi skal ha ein endeleg gjennomgang, må det skje i ei førebudd form som gjer at dei relevante fagkomitear kan kome inn.

Erik Solheim (SV): Jeg har ingen innvendinger mot det.

Jeg kom litt for sent til å få med innledningen av redegjørelsen. Men Bondevik har jo vært ute med offentlige synspunkter i denne saken allerede. Jeg har varslet et spørsmål om det, som vil komme opp i Spørretimen i neste uke. Jeg er litt opptatt av at vurderingen ikke bare foregår her inne.

Leiaren: Saka går i høgste grad føre seg også utanfor her. Men før vi fastlegg den endelege posisjonen i samråd med Stortinget, må vi har moglegheit til førebuing av saka, slik at dei som deltar i debatten, også representerer dei områda her i huset.

Er det andre som ønskjer ordet på denne saka? - Det er det ikkje. Det var stort sett sakene.

Det er eitt forhold som eg berre nemner ut frå diskusjonen på siste minister møte i EFTA. Det er ikkje for vidare diskusjon her, men for at det skal bli bokført, og for at vi kan kome tilbake til det.

Det gjeld etterslep på ein del saker som vi har i norsk beslutningssystem. Det dreier seg særleg om det som normalt er ganske kurante spørsmål, nemleg om Norge skal slutte seg til ein del av EUs program på ulike område. Det er aldri usemje om det i Stortinget, men det viser seg at beslutningsprosessen vår er så sein at det er problem om å bli med i programma når vi først har fatta ei endeleg avgjerd. Det problemet kan ein finne både i departementet og i Stortinget. Eg vil be om at det blir sett på både frå departementssida og frå stortingssida kva ein kan gjere for å fatte endeleg avgjerd innanfor ein tidsfrist som gjer at Norge faktisk blir med på dei program vi bestemmer oss for å delta i. Her dreier det seg om å bestemme tidsfristar i dokumenta som blir sende over. Det dreier seg sjølvsagt for Stortinget om å overholde tidsfristane. Men det kan sikkert også dreie seg om spørsmål for departementet om å utnytte eventuelle fullmakter i periodar der Stortinget ikkje er samla.

Eg ber om at det blir sett på dette, slik at vi kan kome tilbake til det i ein annan samanheng, og løyse opp i det som ikkje bør vere flokar.

Er det andre som ønskjer ordet? - Det er det ikkje.

Møtet slutt kl. 15.45.